

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj privind creditarea
companiilor nefinanciare
și a populației

Noiembrie 2021

Sondaj* privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației

Trimestrul III 2021

Noiembrie 2021

* A se vedea Anexa și notele metodologice pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia folosite în sondaj (<http://www.bnro.ro/Anexe--6352.aspx>).

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.

Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52

ISSN 2458-0538

Cuprins

Sinteză	5
<hr/>	
1. Creditarea companiilor nefinanciare	5
<hr/>	
1.1. Standardele de creditare	5
1.2. Termenii creditării	8
1.3. Cererea de credite	8
1.4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare	10
2. Creditarea populației	11
<hr/>	
2.1. Standardele de creditare	11
2.2. Aspecte specifice creditării ipotecare (achiziția de locuințe și terenuri)	12
2.3. Aspecte specifice creditului de consum	16
Anexă	19

Sinteză

În contextul reintensificării crizei sanitare și al creșterii incertitudinii legate de evoluția acesteia, instituțiile de credit au păstrat nemodificate standardele de creditare în cazul împrumuturilor acordate companiilor nefinanciare, în timp ce în cazul creditelor destinate populației condițiile de creditare fie s-au menținut constante (majoritar), fie s-au relaxat într-o anumită măsură. Pe fondul crizei energetice, băncile evaluează riscurile dinspre sectorul energiei în creștere.

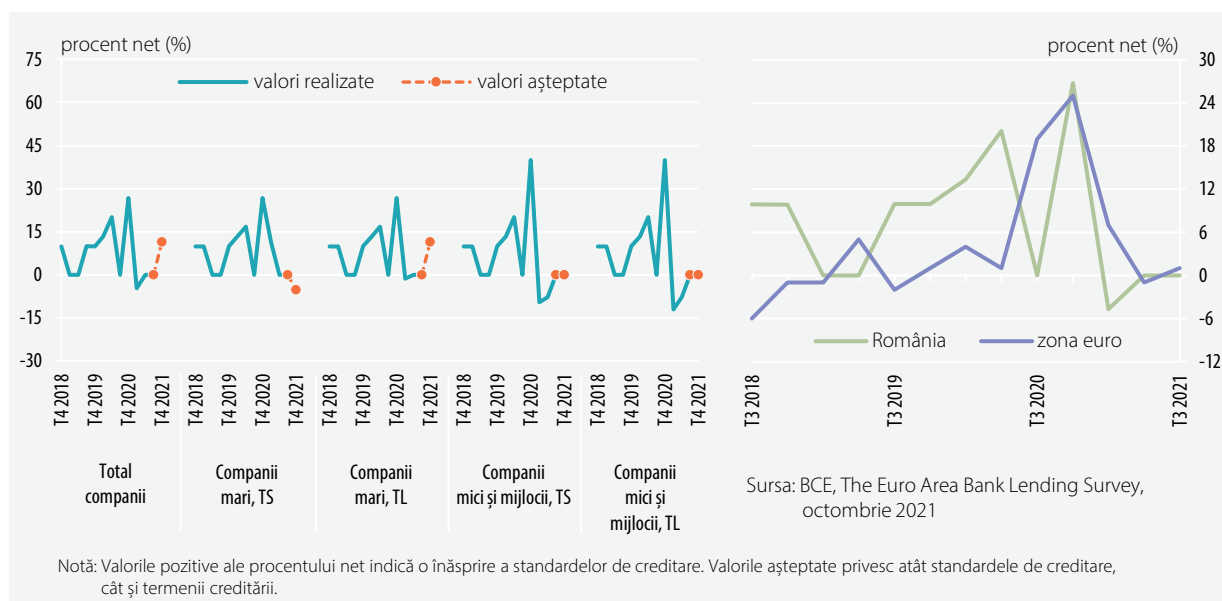
Pentru ultimul trimestru al anului 2021, instituțiile de credit prognozează păstrarea nemodificată a standardelor de creditare în cazul împrumuturilor acordate populației, în timp ce în cazul creditelor destinate companiilor există o proporție redusă a băncilor respondente care manifestă o atitudine prudentă, estimând pentru T4 2021 înăsprirea într-o anumită măsură a condițiilor de creditare.

Cererea de credit a consemnat o evoluție divergentă în T3 2021. Pe segmentul creditelor acordate populației pentru achiziția de locuințe și terenuri, cele mai multe instituții de credit au raportat scăderea într-o anumită măsură a solicitărilor de împrumuturi. În ceea ce privește creditele de consum, evoluția a fost contrastantă, băncile raportând fie scăderea moderată sau substanțială (44 la sută), fie menținerea constantă (26 la sută), fie creșterea moderată (30 la sută). Așteptările pentru ultimul trimestru al anului 2021 sunt de menținere relativ constantă sau de scădere moderată a cererii de credite din partea populației, în timp ce în cazul solicitărilor din partea companiilor nefinanciare băncile estimează păstrarea relativ nemodificată a acestora.

1. Creditarea companiilor nefinanciare

1.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Instituțiile de credit autohtone au menținut nemodificate standardele de creditare în cazul împrumuturilor și liniilor de credit acordate companiilor nefinanciare. Această evoluție a fost constatată atât la nivel agregat, cât și la nivelul IMM și al corporațiilor, indiferent de maturitate. Pentru trimestrul următor, T4 2021, 89 la sută dintre băncile respondente au indicat menținerea standardelor de creditare, în timp ce restul de 11 la sută au estimat înăsprirea într-o anumită măsură a standardelor atât la nivel agregat, cât și pentru creditele pe termen lung acordate corporațiilor. În același timp, se anticipează o ușoară relaxare a standardelor de creditare (-5,3 la sută procent net) pentru creditele pe termen scurt acordate corporațiilor (Grafic 1.1).

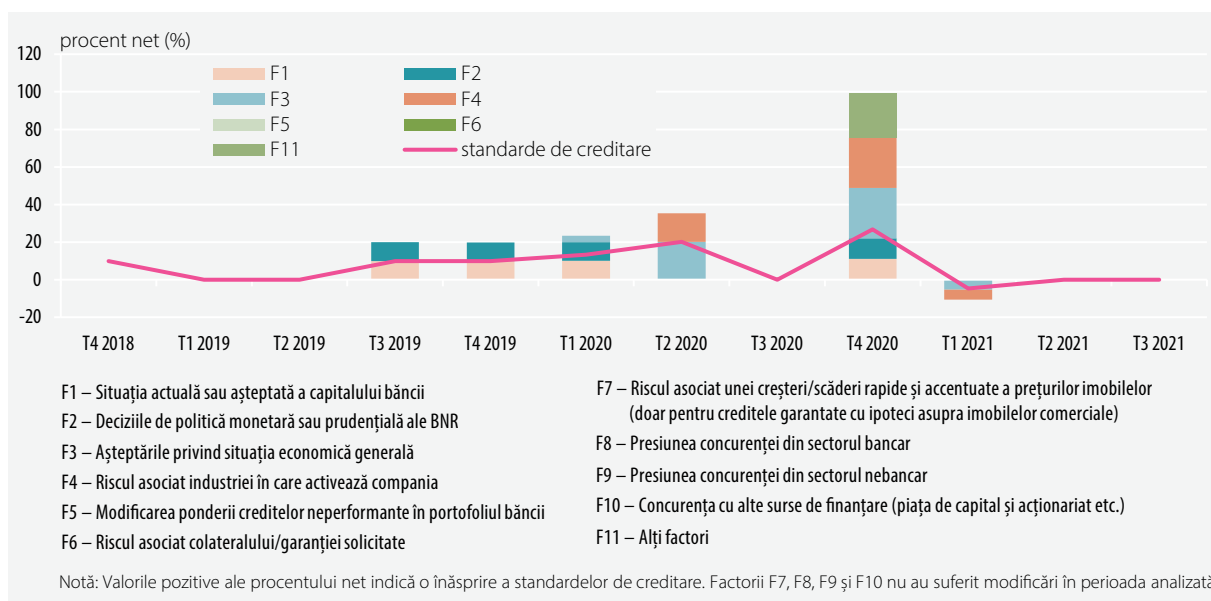
Grafic 1.1. Modificări ale standardelor de creditare

Băncile din zona euro au menținut relativ neschimbate standardele de creditare pentru împrumuturile și liniile de credit acordate companiilor nefinanciare (1 la sută procent net), pentru al doilea trimestru consecutiv, după înăsprirea netă din perioada anterioară (T2 2020 – T1 2021) determinate de condițiile pandemice. Acest fapt arată că, în ciuda blocajelor apărute pe partea ofertei, băncile din zona euro au menținut o perspectivă echilibrată asupra riscului de credit, în linie cu redresarea economică din ultimele două trimestre și cu sprijinul acordat, în continuare, de către autoritățile monetare, de supraveghere și cele fiscale. Cererea de credite din partea companiilor nefinanciare a crescut ușor în cel de-al treilea trimestru, fiind sprijinită de nevoile de finanțare a investițiilor fixe, fuziunile și achizițiile realizate, nivelul scăzut al ratelor dobânzilor și de refinanțarea și restructurarea datoriei. Așteptările pentru T4 2021 sunt de înăsprire netă moderată în cazul standardelor de creditare pentru împrumuturile acordate companiilor nefinanciare din zona euro.

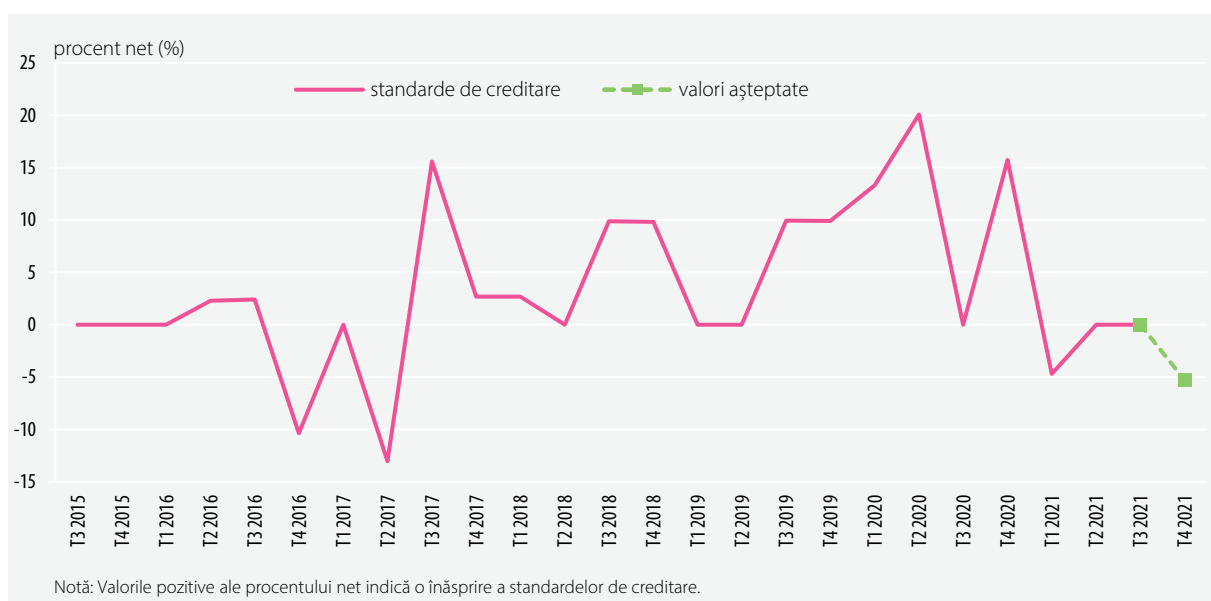
Similar trimestrului anterior, factorii care influențează evoluția standardelor de creditare autohtone au rămas neschimbați în T3 2021 (Grafic 1.2).

În T3 2021, toate băncile au indicat menținerea constantă standardelor de creditare pentru creditele garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale (Grafic 1.3). Așteptările pentru următorul trimestru (T4 2021) sunt mixte, 72 la sută dintre bănci indicând menținerea condițiilor de creditare pentru acest tip de credite, 17 la sută dintre acestea mizează pe relaxarea într-o anumită măsură a condițiilor de creditare, în timp ce 11 la sută se așteaptă la o înăsprire moderată a acestora.

Grafic 1.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

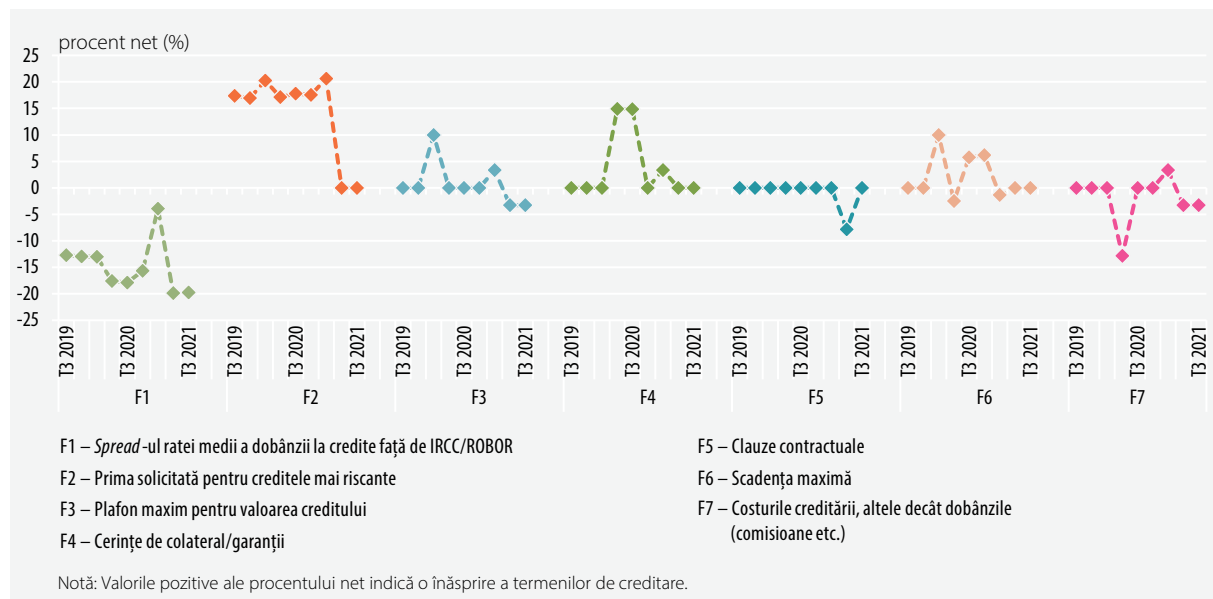
Grafic 1.3. Modificări trimestriale ale standardelor de creditare pentru credite garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale

1.2. TERMENII CREDITĂRII

În T3 2021, singurul termen al creditării care a contribuit la evoluția standardelor de creditare, în sensul relaxării, a fost *spread*-ul ratei medii a dobânzii la credite față de IRCC/ROBOR 1M (-20 la sută procent net), restul termenilor creditării menținându-se relativ constanți (Grafic 1.4).

Grafic 1.4. Modificarea termenilor contractelor de creditare

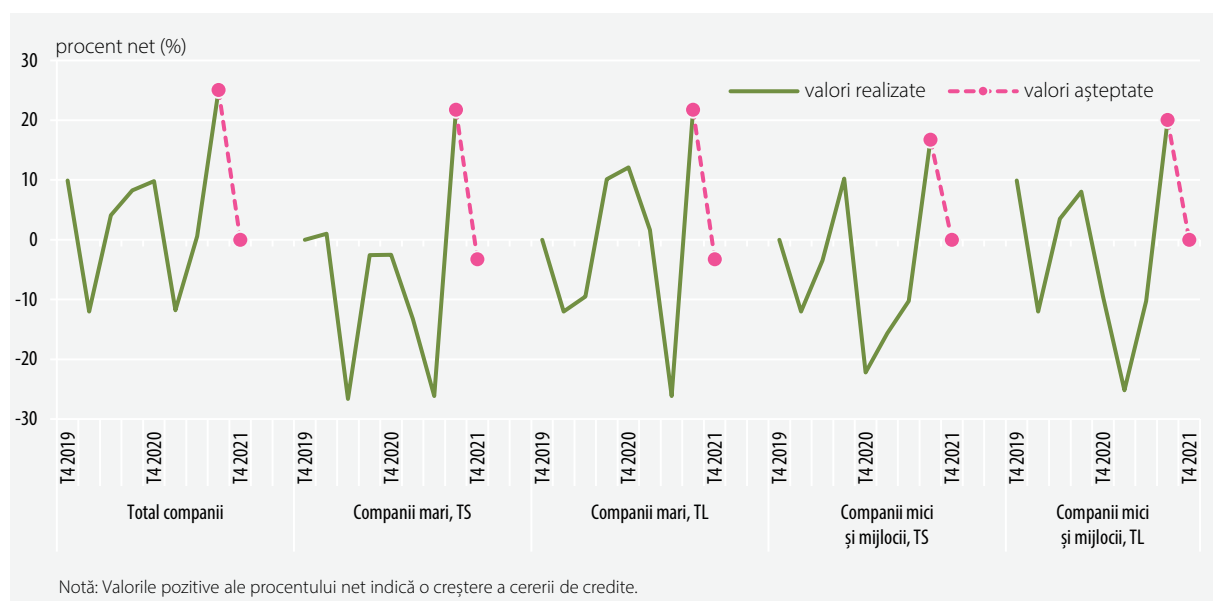
1.3. CEREREA DE CREDITE

Majoritatea băncilor respondente (75 la sută) au raportat menținerea nemodificată a cererii de credite și linii de credit pentru companiile nefinanciare în T3 2021, în timp ce 25 la sută dintre acestea apreciază o creștere moderată a cererii. Pentru segmentul corporațiilor, majoritatea băncilor au indicat o evoluție constantă a cererii (72 la sută). În cazul a 25 la sută dintre instituțiile de credit, a fost semnalată o cerere în creștere, atât pentru creditele pe termen lung, cât și pentru cele pe termen scurt. Totodată, și în ceea ce privește segmentul IMM, băncile au raportat majorarea într-o anumită măsură a cererii, procentul net fiind de 16,8 la sută pentru creditele pe termen scurt și de 20 la sută pentru creditele pe termen lung. Așteptările instituțiilor de credit pentru trimestrul următor (T4 2021) arată menținerea cererii de credite din partea firmelor, indiferent de dimensiunea acestora sau de maturitatea creditelor (Grafic 1.5).

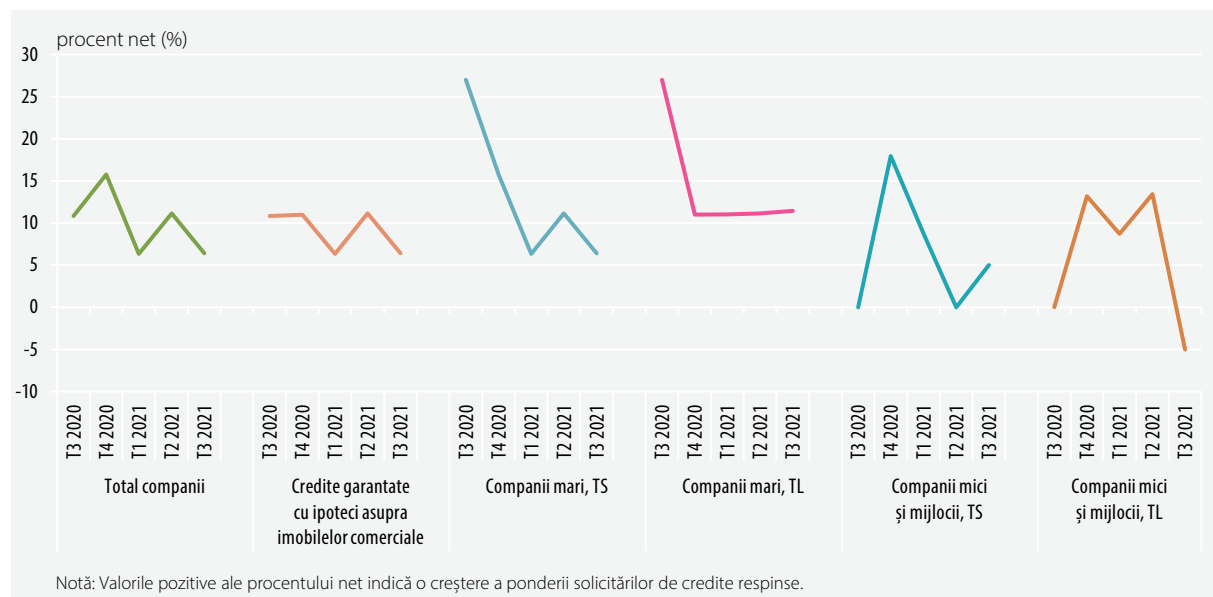
Ponderea creditelor solicitate și respinse s-a menținut relativ constantă atât la nivel agregat, cât și în cazul corporațiilor în T3 2021, pentru peste 80 la sută dintre instituțiile de credit. De asemenea, un procent de 11 la sută dintre băncile respondente consideră că ponderea creditelor solicitate și respinse a înregistrat o

creștere moderată pentru aceleași categorii de întreprinderi, în timp ce 5 la sută dintre acestea au indicat o scădere moderată. La nivelul companiilor mici și mijlocii, 95 la sută dintre bănci au indicat menținerea constantă a creditelor respinse, pentru toate maturitățile (Grafic 1.6).

Grafic 1.5. Dinamica cererii de credite

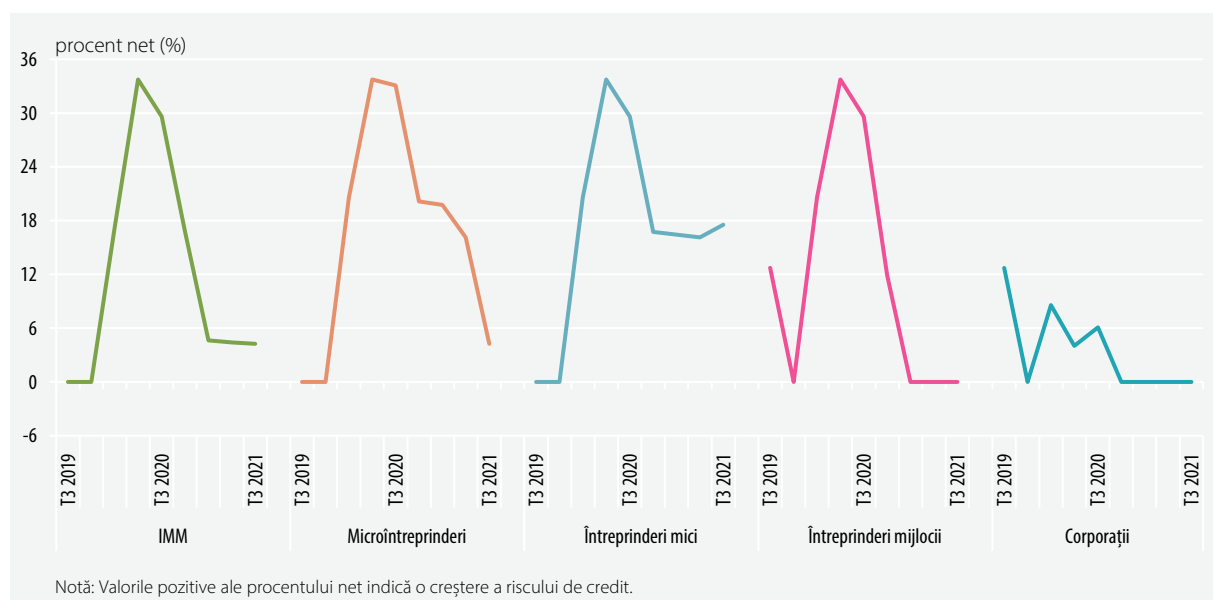
Grafic 1.6. Evoluția ponderii solicitărilor de credite respinse

1.4. EVOLUȚII ALE RISCULUI DE CREDIT ASOCIAT CREDITĂRII COMPANIILOR NEFINANCIARE

Băncile au considerat, în proporție de peste 95 la sută, că riscul de credit asociat segmentelor companii (IMM și corporații) s-a menținut constant în T3 2021, evoluțiile fiind similare celor din semestrul anterior. Din punct de vedere al dimensiunii IMM, procentul băncilor care consideră că microîntreprinderile au devenit mai riscante din perspectiva acordării de împrumuturi a scăzut la 5 la sută, comparativ cu 16 la sută în T2 2021, în timp ce categoria cea mai riscantă este considerată, în continuare, cea a întreprinderilor mici, despre care 18 la sută dintre bănci și-au înrăutățit perspectiva asupra riscului de credit în T3 2021 (Grafic 1.7).

Grafic 1.7. Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii

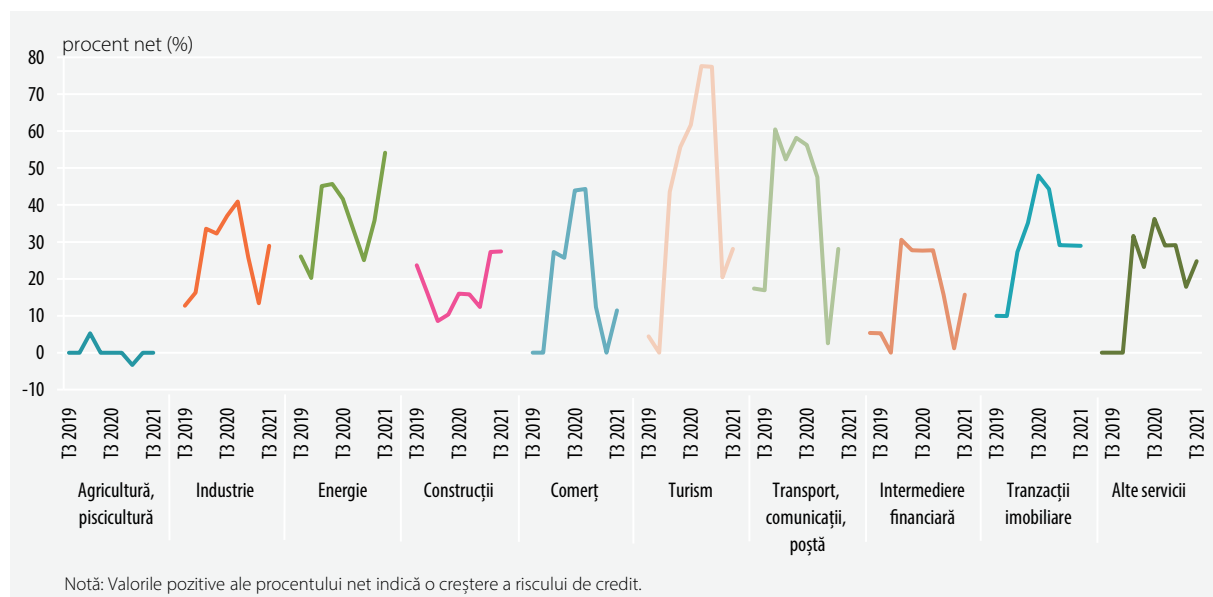
Din perspectivă sectorială, se observă o evoluție nefavorabilă a riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare, instituțiile de credit considerând șase dintre cele 10 sectoare luate în calcul mai riscante în T3 2021 (Grafic 1.8). Dintre acestea, cel mai riscant domeniu este apreciat a fi, în continuare, cel energetic (54 la sută procent net), fiind urmat de industrie și imobiliare (29 la sută procent net) și de turism, transport și construcții (28 la sută procent net). Pe de altă parte, riscul de credit s-a menținut relativ constant pentru sectoarele agricultură și comerț.

La nivel agregat, nivelul pierderii în caz de nerambursare (LGD¹) s-a contractat în T3 2021 cu 3 puncte procentuale față de trimestrul anterior, atingând 37 la sută. Din punct de vedere al structurii, nivelul LGD a înregistrat diminuări pentru majoritatea sectoarelor de activitate, cu excepția celor aferente utilităților și

¹ Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației trebuie interpretată cu prudență, având în vedere seria scurtă de date disponibile pentru a cuantifica acest indicator.

comerțului. Cea mai importantă scădere (-15 puncte procentuale) a fost consemnată în domeniul imobiliar, care a ajuns la un nivel LGD de 38 la sută. Cel mai ridicat nivel LGD în T3 2021 a fost înregistrat în sectorul comerț.

Grafic 1.8. Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate

2. Creditarea populației

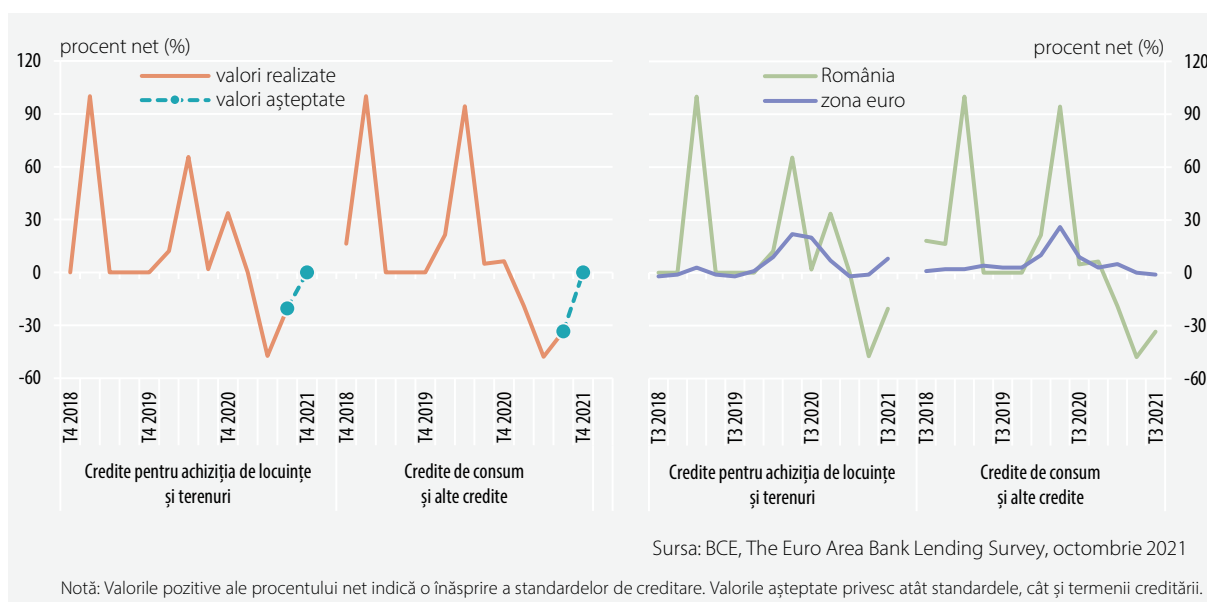
2.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Majoritatea băncilor autohtone (80 la sută în cazul creditelor imobiliare și 67 la sută în cel al creditelor de consum) au menținut relativ nemodificate standardele de creditare în T3 2021, în concordanță cu așteptările raportate în trimestrul precedent. Restul instituțiilor de credit (20 la sută, respectiv 33 la sută) au semnalat relaxarea într-o anumită măsură a standardelor de creditare în cazul ambelor categorii de împrumuturi destinate populației. Pentru ultimul trimestru al anului 2021, instituțiile de credit mizează în unanimitate pe menținerea constantă a standardelor de creditare, indiferent de tipul creditului (Grafic 2.1).

La nivelul zonei euro, băncile au adoptat o atitudine mai precaută în ceea ce privește creditele imobiliare, raportând o înăsprire netă a standardelor de creditare aferente acestora, în timp ce pe palierul împrumuturilor consum, condițiile de creditare au rămas relativ nemodificate în T3 2021. În cazul creditelor destinate achiziției de locuințe și terenuri factorii care au determinat întărirea standardelor de creditare au fost toleranța la risc a băncilor, dar și costul finanțării și constrângerile bilanțiere, aceiași factori având un impact în general neutru pentru creditul de consum.

În același timp, băncile din zona euro au raportat o nouă creștere a cererii de credite destinate populației în T3 2021, în cazul ambelor categorii de credite. Așteptările pentru ultimul trimestru al anului 2021 sunt de înăsprire netă moderată a standardelor de creditare aferente împrumuturilor imobiliare și de menținere nemodificată a cererii de astfel de credite, în timp ce în cazul creditelor de consum băncile din zona euro mizează pe o ușoară relaxare a condițiilor de creditare și o creștere netă moderată a cererii.

Grafic 2.1. Modificarea standardelor de creditare a populației

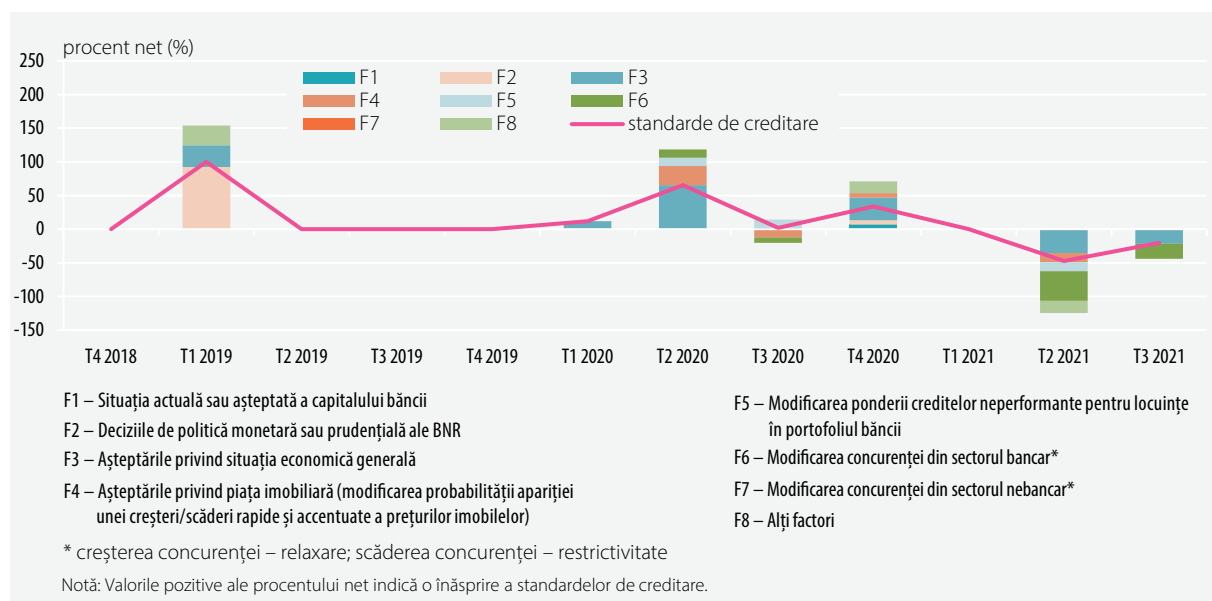
Pierdere medie în caz de nerambursare (LGD¹) pentru creditele populației intrate în stare de nerambursare² s-a menținut constantă în T3 2021 față de trimestrul precedent, la valoarea de 46,8 la sută. În funcție de tipul împrumutului, evoluțiile au fost în general marginale, cea mai mare modificare fiind în cazul creditelor imobiliare, în sensul scăderii, cu circa 1 punct procentual în T3 2021 față de T2 2021, de la 20,7 la sută la 19,6 la sută.

2.2. ASPECTE SPECIFICE CREDITĂRII IPOTECARE (ACHIZIȚIA DE LOCUINȚE ȘI TERENURI)

Evoluția standardelor de creditare aferente împrumuturilor destinate achiziției de locuințe și terenuri în T3 2021 a fost determinată de modificarea următorilor factori, în sensul relaxării acestora: (i) așteptările privind situația economică generală (-22 la sută procent net) și (ii) modificarea concurenței din sectorul bancar (-22 la sută procent net), Grafic 2.2.

² Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

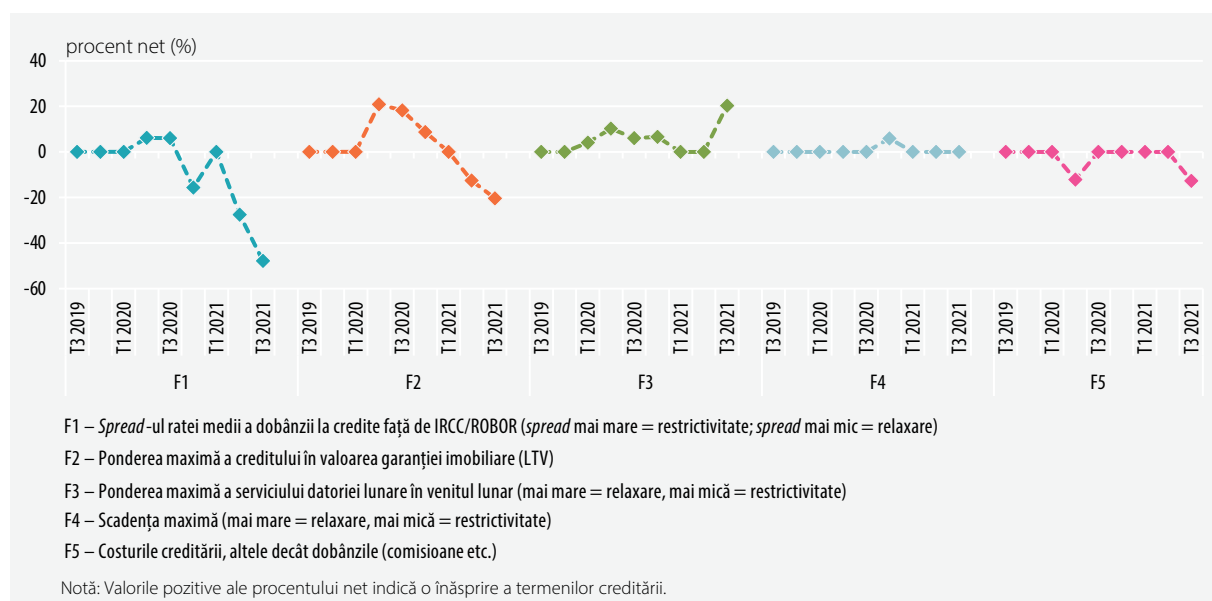
Grafic 2.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

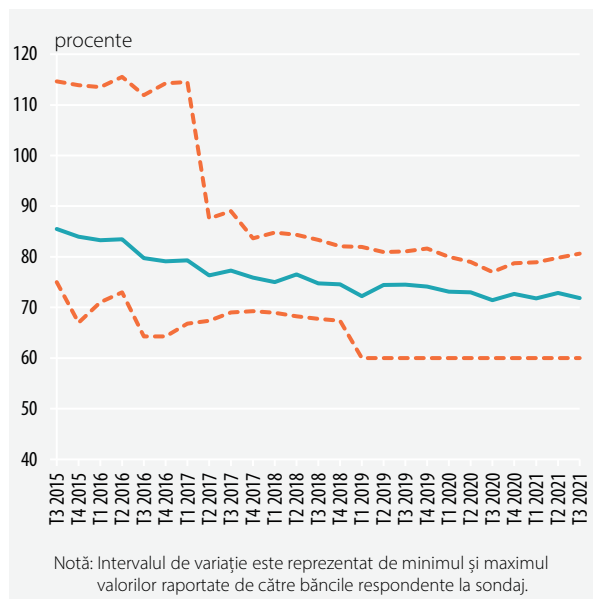
Termenii contractelor de credit imobiliar care au înregistrat modificări în sensul relaxării în T3 2021 au fost următorii: (i) *spread*-ul ratei medii a dobânzii la credite față de IRCC/ROBOR (-48 la sută procent net), (ii) ponderea maximă a creditului în valoarea garanției imobiliare LTV (-20 la sută procent net) și (iii) costurile creditării altele decât dobânzile (-13 la sută procent net). În contrast, termenii contractelor ce vizează ponderea maximă a serviciului datoriei lunare în venitul lunar au consemnat modificări în sensul înăsprii (20 la sută procent net), Grafic 2.3.

Grafic 2.3. Termenii creditării ipotecare

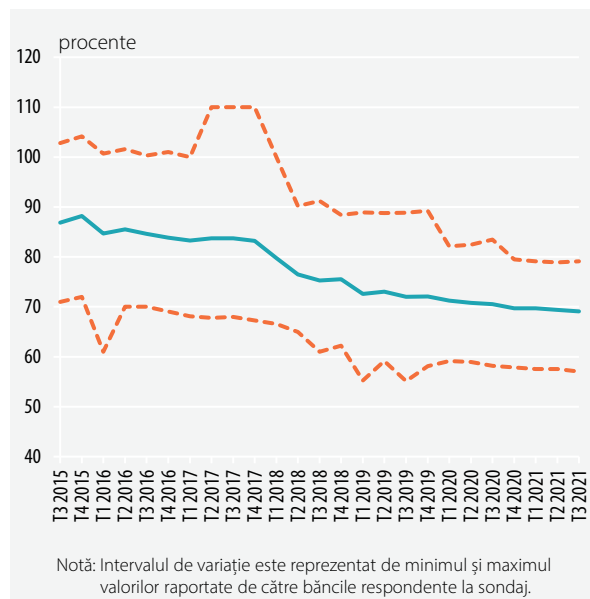

Valoarea medie a LTV (*loan-to-value*) pentru creditele nou-acordate în ultimele trei luni s-a diminuat cu circa 1 punct procentual, de la 73 la sută în T2 2021 la 72 la sută în T3 2021 (Grafic 2.4), în timp ce la nivel agregat, indicatorul LTV s-a menținut la valoarea de 69 la sută, similar trimestrului precedent (Grafic 2.5).

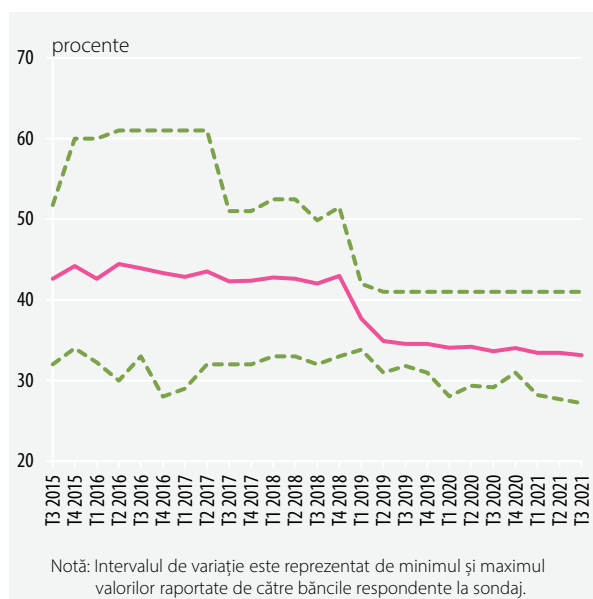
Grafic 2.4. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

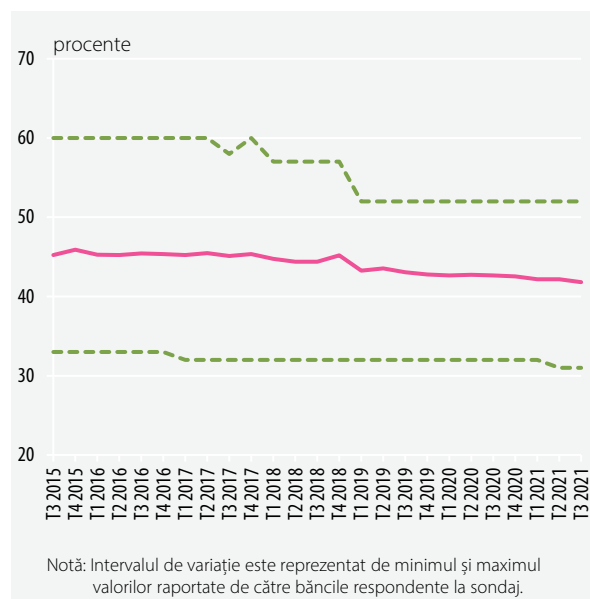
Grafic 2.5. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite ipotecare acordate

Grafic 2.6. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

Grafic 2.7. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite ipotecare acordate

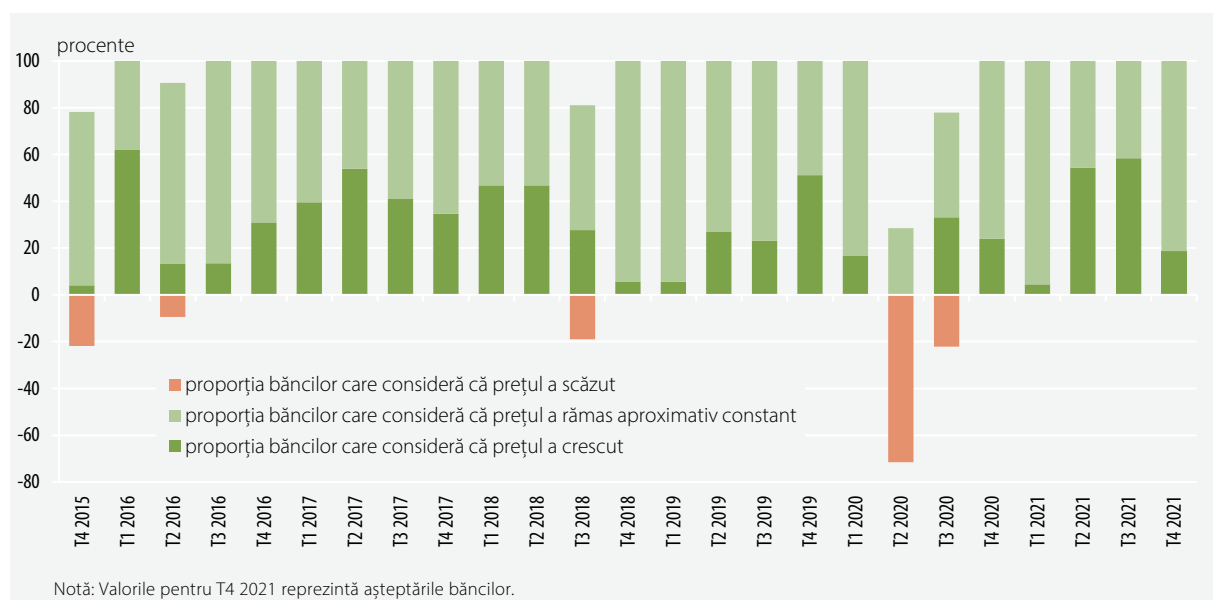

Nivelul mediu al gradului de îndatorare s-a menținut de la începutul anului 2021 la valoarea de 33 la sută în cazul creditelor nou-acordate în ultimele trei luni, respectiv la 42 la sută în cazul întregului portofoliu de credite imobiliare (Graficele 2.6 și 2.7).

(ii) Evoluția cererii de credite ipotecare și a prețurilor la locuințe

O pondere importantă a instituțiilor de credit (58 la sută) a raportat creșterea într-o anumită măsură a prețului mediu pe metru pătrat al unei locuințe în ultimele trei luni (T3 2021), restul de 42 la sută semnalând menținerea relativ constantă a acestuia. Pentru trimestrul următor (T4 2021), majoritatea instituțiilor de credit (81 la sută) mizează pe menținerea nemodificată a prețurilor proprietăților imobiliare rezidențiale, în timp ce 19 la sută dintre acestea estimează creșterea într-o anumită măsură a prețurilor locuințelor (Grafic 2.8).

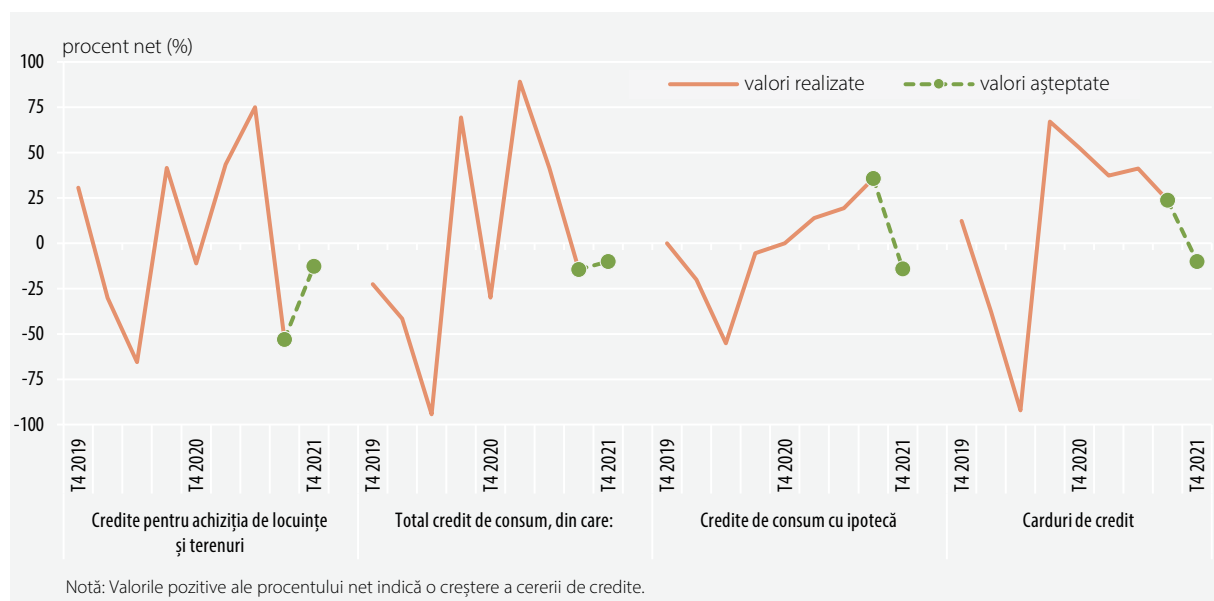
Grafic 2.8. Evoluția prețurilor locuințelor conform aprecierii băncilor

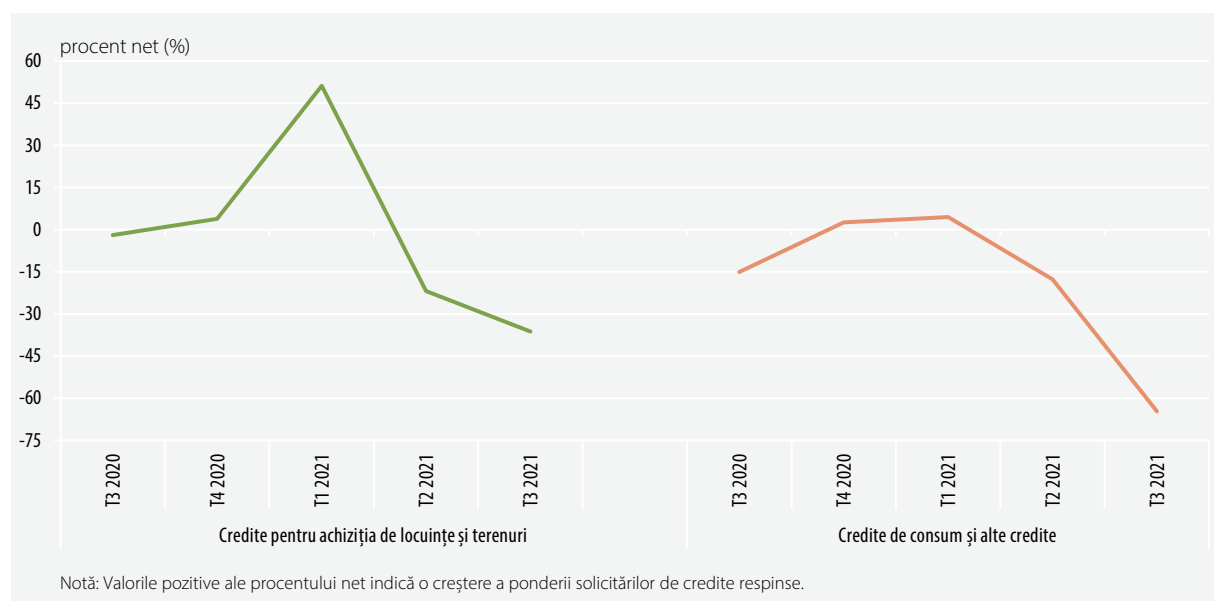
Majoritatea instituțiilor de credit (60 la sută) au semnalat scăderea moderată a cererii de credite imobiliare în T3 2021, în timp ce 33 la sută consideră că aceasta a fost relativ constantă. În ultimul trimestru al anului, băncile autohtone, în proporție de 87 la sută, estimează păstrarea nemodificată a cererii de credite destinate achiziției de locuințe și terenuri, restul instituțiilor de credit mizând pe scăderea moderată a acesteia (Grafic 2.9).

În același timp, ponderea creditelor imobiliare solicitate de către persoane fizice și respinse de către instituțiile de credit, în totalul creditelor solicitate, s-a diminuat în T3 2021 (-36 la sută procent net), Grafic 2.10.

Grafic 2.9. Modificarea cererii de credite

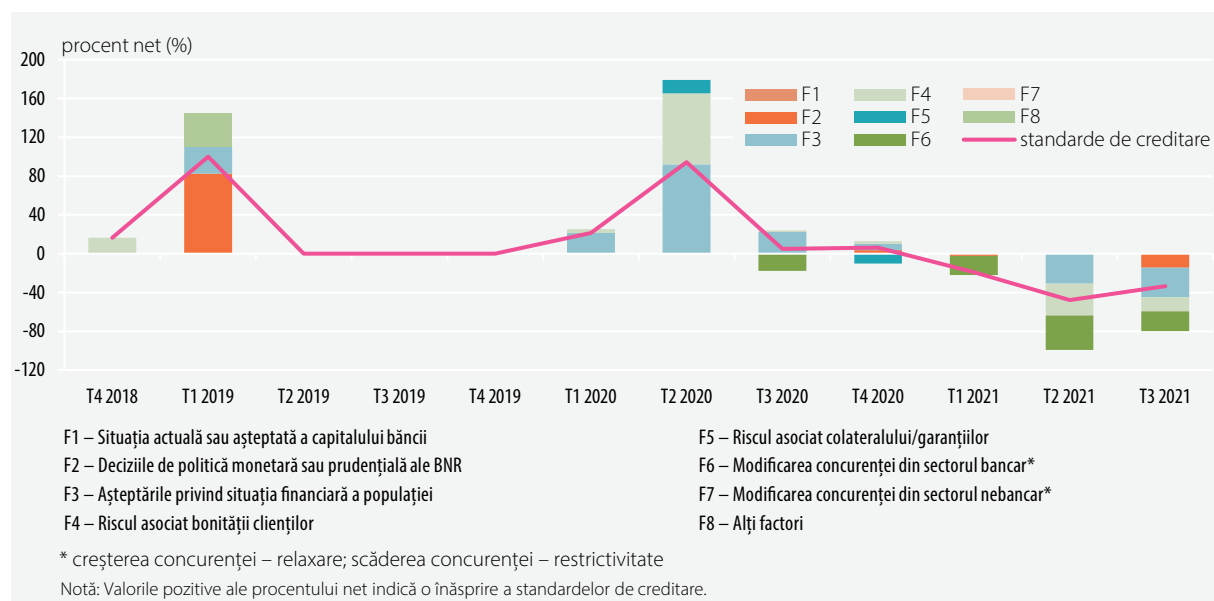
Grafic 2.10. Evoluția ponderii solicitărilor de credite respinse

2.3. ASPECTE SPECIFICE CREDITULUI DE CONSUM

Factorii care au determinat modificarea standardelor de creditare aferente creditelor de consum, în sensul relaxării, au fost: (i) deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR (-14 la sută procent net), (ii) așteptările privind situația financiară a populației (-31 la sută procent net), (iii) riscul asociat bonității clienților (-14 la sută procent net) și modificarea concurenței din sectorul bancar (-20 la sută procent net), Grafic 2.11.

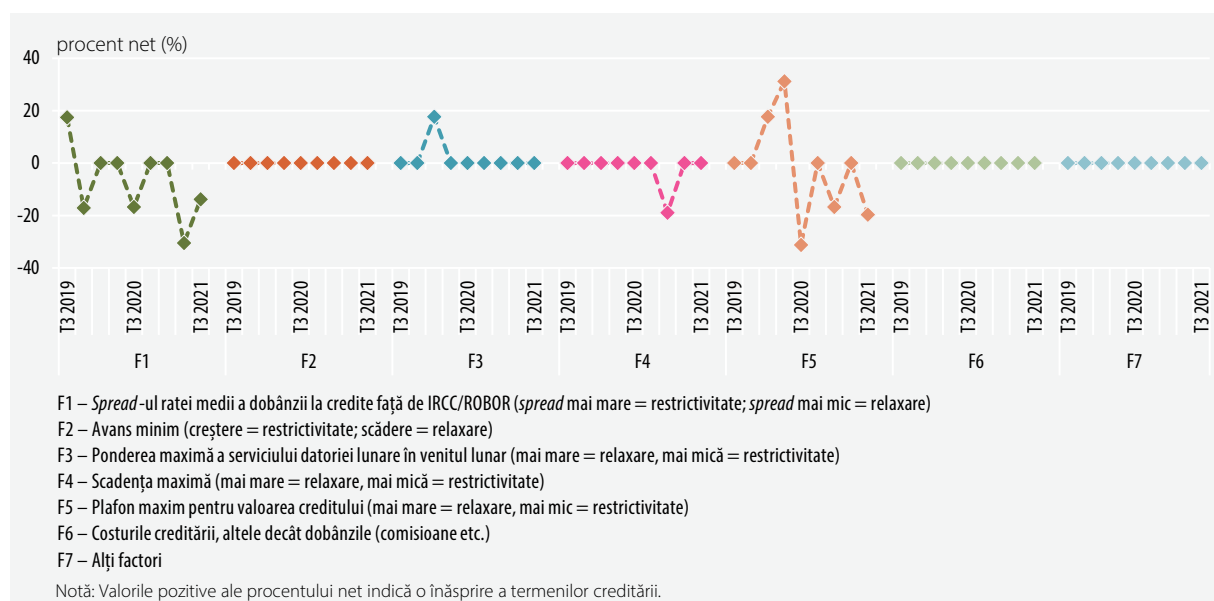
Grafic 2.11. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

Termenii contractelor de credit de consum au înregistrat relaxări în T3 2021 în ceea ce privește: (i) *spread*-ul ratei medii a dobânzii la credite față de IRCC/ROBOR (-14 la sută procent net) și (ii) plafonul maxim pentru valoarea creditului (-20 la sută procent net), Grafic 2.12.

Grafic 2.12. Termenii creditului de consum

(ii) Evoluția cererii de credit de consum

Conform opiniei a 44 la sută dintre băncile participante la sondaj, cererea pentru creditele de consum a scăzut moderat sau substanțial în cel de-al treilea trimestru al anului 2021, 30 la sută consideră că cererea a fost moderat mai ridicată, iar 26 la sută dintre respondenți au semnalat menținerea relativ constantă a acesteia. După categorie, păstrarea nemodificată sau creșterea cererii de credite a fost raportată în cazul creditelor de consum garantate cu ipotecă (64 la sută, respectiv 36 la sută dintre bănci), în timp ce în cazul creditelor de consum negarantate 44 la sută dintre respondenți au semnalat scăderea moderată sau substanțială a cererii pentru această categorie de credit. În cazul cardurilor de credit, peste 51 la sută dintre instituțiile de credit consideră că cererea a crescut moderat (33 la sută) sau substanțial (18 la sută), în timp ce 28 la sută dintre respondenți au indicat scăderea cererii. Așteptările pentru trimestrul următor (T4 2021) sunt de menținere constantă a cererii de credite de consum (83 la sută), scădere moderată (14 la sută) și creștere moderată (3 la sută), Grafic 2.9.

Similar creditelor imobiliare, rata de respingere a solicitărilor de credite de consum s-a diminuat conform opiniei a circa 65 la sută dintre bănci, restul de 35 la sută raportând menținerea relativ constantă a ponderii solicitărilor de credit de consum respinse, Grafic 2.10.

Anexă

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80 la sută din creditarea acestor sectoare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit);
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreeate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex. rata dobânzii, colateralul, scadența etc.);
- riscurilor asociate creditării;
- cererii de creditare;
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției ipotecare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva procentului net (sold conjunctural).

În cazul întrebărilor care se referă la standardele de creditare, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăsprit standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la cererea de credite, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele trei luni, iar așteptările se referă la următoarele trei luni.

